

Posudek oponentky diplomové práce

Autor: Tereza Matějková

Název práce: Vzdělávání seniorů v organizacích občanské společnosti v České republice

Oponentka: Tereza Pospíšilová

Kriteria hodnocení:	Hodnocení:
Vhodnost a aktuálnost tématu vzhledem k oboru Studia občanského sektoru	1
Stručné slovní hodnocení: Téma je aktuální a přínosné, v úvodu je velmi dobře popsána relevance tématu.	
Využití relevantní teoretické literatury včetně cizojazyčné	2
Stručné slovní hodnocení: Práce čerpá z dostatečné širší české i zahraniční literatury a zpracovává ji syntetickým a přehledným způsobem. Vzdělávání seniorů a občanská společnost skutečně nejsou dávány do souvislosti v teoretické literatuře příliš často, takže nebylo lehké k tomu najít zdroje (asi by to bylo snazší např. pro koncept „kvalita života“, to by však bylo již spíše mimo náš obor). Přesto si myslím, že s větším úsilím by se taková literatura najít dala, ale v práci chybí.	
Formulace cíle (problém, dílčí cíle) s využitím teorie	2
Stručné slovní hodnocení: Cíl práce je velmi dobře formulován. Cílem není testovat nebo rozvíjet teorii či utvářet novou teorii, v tom smyslu zde teoretické napojení chybí. Na druhou stranu je velmi dobře a s využitím odborné literatury nastíněna relevance otázek, které si práce klade za cíl zodpovědět. Prostor pro teorii by mohl být tam, kde si (jako čtenáři) klademe otázku, proč/v čem by vlastně měli být poskytovatelé vzdělávání z řad OOS jiní, než ostatní poskytovatelé – proč se na ně vlastně autorka zaměřuje. Zde by šlo vyjít z obecnější literatury o roli OOS. Autorka se v práci dále zabývá důvody, které seniorky vedly ke vzdělávání. Zde by bylo zase možno vyjít z literatury (sociálně psychologické) o typech motivací (např. vnitřní a vnější motivace) a tyto teorie potom využít při interpretaci dat. V práci jsou důvody analyzovány čistě induktivně – přitom jde o oblast, která již byla podrobena bádání byť možná ne přímo v kontextu vzdělávání seniorů.	
Formulace hypotézy (výzkumné otázky)	1-2
Stručné slovní hodnocení: Výzkumné otázky jsou formulovány v práci jasně. Trochu zvláštní je, že hned ve v.o. je téma zúženo na organizace dostupné on-line. Čtenář si tak říká, v čem jsou právě on-line organizace zvláštní, že si zaslouží svůj výzkum. Přitom jde jen o „technické“ omezení výběru vzorku a nikoli o součást výzkumné otázky. Myslím si, že zúžení na on-line organizace stačí popsat až ve výběru vzorku a pochopitelně to zdůraznit při psaní analýzy a závěrů. Stejně tak omezení na kraj Vysočina již ve v.o. je předčasné. Opět nás nutí si položit otázku, proč je cílem výzkumu právě Vysočina. Přitom jde opět pouze o redukcí vzorku, která nemá vlastní teoretické opodstatnění.	
Splnění vytčeného cíle	1-
Stručné slovní hodnocení: Studentka stanovený cíl naplnila výborně (s jednou výjimkou – níže). Oceňuji množství odvedené práce, když je zde jak velmi dobrá kvantitativní deskripce úplného vzorku (on-line dostupných) organizací v ČR, tak velmi dobrá kvalitativní sonda do způsobu, jakým svoji participaci ve vzdělávání vnímají seniorky. Hodnotím velmi kladně, že studentka byla schopná se vypořádat skutečně se ctí s oběma částmi práce. Osobně bych sice dala přednost tomu, mít práci v jednotném designu (jen kvantitativní a ve větším detailu i šíří nebo jen kvalitativní a ve větší hloubce), ale myslím si, že i spojení dvou odlišných částí má svoje opodstatnění a je cenné. Dohromady je práce kvalitní a užitečnou zprávou o tom, jaké je dnes místo OOS ve vzdělávání seniorů a čím je účast ve vzdělávání pro seniorky. Výjimka: První výzkumná otázka se mj. ptá „jak jsou rozmístěny po území ČR“, ale v práci jsem nenašla analýzu organizací poskytujících vzdělávání seniorům podle regionů. To je trochu škoda, asi by nebylo obtížné to z již získaných dat udělat.	
Vhodnost zvolených metod a jejich použití	1-2
Metody byly zvoleny a použity velmi dobře. Zdůvodnění výběru vzorku a popis postupu, kterým byla získána data, je pečlivý a přesvědčivý. Mohla by zde však být ještě úvaha nad tím, jak se on-line organizace mohou lišit od těch, které se do výzkumu nedostaly, a jakým způsobem by tedy mohly být výsledky vychýlené. (Např. by šlo na Vysočině ověřit, v čem a jak se on-line poskytovatelé liší od těch ne-on-line, kdyby se autorka pokusila při rozhovorech dopátrat dalších ne-online organizací; to by však již bylo na větší výzkum). Omezení na Vysočinu není nijak vysvětleno. Chápu to jako čistě technické omezení pro kvalitativní sondu, které nehraje při interpretaci dat význam. Na druhou stranu by autorka mohla dát najevo, že to takto je (jinak je totiž v kvalitativním výzkumu celkem běžný účelový výběr vzorku, který má specifickou vazbu na výzkumnou otázku, a ta potom musí být jasně popsána). Níže pár poznámek k postupu některých analýz:	

- Popis typů organizací z literatury (s. 9-12) je důležitým východiskem pro kvantitativní analýzu. Přitom je patrné, že v některých případech jde asi jen o terminologickou odlišnost, a někde je informací jen velmi málo (1, 3 řádky). Bylo by proto užitečné pokusit se o detailnější srovnání a vytvoření vlastní typologie – buď na základě analýzy literatury před empirickým výzkumem, nebo s využitím získaných dat po empirickém výzkumu.
- Proč v kvantitativní analýze jsou kluby důchodců a kluby seniorů analyzovány zvlášť, když v teoretickém přehledu jsou uvedeny společně?
- V kvantitativní analýze by bylo přínosné zaznamenat organizační formu i mimo OOS systematicky u všech poskytovatelů (autorka to uvádí tam, kde je celkový počet nízký, ale chybí to např. u klubů seniorů a klubů důchodců); nevidilo by, že u velké části není možné formu dohledat.
- Na s. 45 autorka píše, že v obsahu nebyly zjištěny rozdíly mezi OOS a jinými poskytovateli vzdělávání seniorů. Ale přitom nedělala systematickou analýzu obsahů, kterou by to mohla podložit. Opírá se zde tedy spíše o svůj dojem než o analýzu.
- Líbí se mi kvalitativní analýza – velmi dobré použití citátů, induktivně vytvořené kategorie velmi přesvědčivě popsané i se zřetelem na výzkumný problém. Analýzu by posunulo dál, kdyby autorka dokázala dát kategorie do vzájemných souvislostí. Např. rozlišuje respondentky podle toho, jak vnímají čas ve vztahu ke vzdělávání – jedna část říká, že má mnoho času a vzděláním jej doplňuje, druhá klade na první místo rodinu a třetí na první místo vzdělávání. Bylo by zajímavé toto dát do souvislosti s tím, z jakých důvodů se respondentky do vzdělávání zapojily nebo jakou má u nich vzdělávání návaznost na předchozí aktivity. Možná by se podařilo ve vztahu ke vzdělávání vytvořit určité „typy“ senierek, třeba jen dva kontrastní, které by nám ještě lépe pomohly vztahu senierek ke vzdělávání porozumět.

Je-li práce prakticky orientovaná, zda přináší návrhy řešení (doporučení)	-
Kvalita vlastních závěrů	1
Stručné slovní hodnocení: Velmi dobře hodnotím závěry po části (3) a po části (4); samotný závěr je spíše jen opakuje, nicméně na jeho konci (s. 78) studentka velmi zdařile novými slovy odpovídá na hlavní výzkumnou otázku své práce.	
Práce s literaturou, citace pramenů, informačních zdrojů	1
Stručné slovní hodnocení: V pořádku. Na s. 22 by bylo lepší odkázat na ČSÚ a rok, kdy byla analýza (dokument, konkrétní statistika) zveřejněna; odkaz na webovou stránku nedávat pod čáru, ale do seznamu literatury.	
Formulační a gramatická úroveň	1-
Stručné slovní hodnocení: Autorka píše pěkným stylem a je schopná velmi dobře a srozumitelně formulovat vlastní myšlenky i rekapitulovat zjištěná data. Práce jako určitý literární celek je propojená a velmi dobře napsaná. Vyskytují se místy hovorové výrazy (např. „krom“).	
Grafická úprava	1
Stručné slovní hodnocení: Grafická úprava je kromě některých překlepů, vynechávek písmen dobrá.	

Celková známka před obhajobou: 1

Přestože práce má určité nedostatky, které popisují v posudku, a proto jsem se rozhodovala mezi hodnocení výborně a velmi dobře, celkově se před obhajobou přikláním k hodnocení výborně.

Témata a připomínky :

David Horton Smith ve svých textech o tzv. grassroots asociacích, malých, často neformálních sdruženích, píše, že tyto organizace představují možná většinu občanské společnosti v USA. V metaforickém přirovnání ke studiím vesmíru je označuje za „temnou hmotu“ občanské společnosti, protože je jich hodně a nedají se zjišťovat běžnými postupy, protože nejsou formální (statistiky, internet, grantové seznamy apod.). Myslíte, že představují i velkou část organizací ve sféře vzdělávání seniorů u nás? Proč ano/ne?

Mezi účastnicemi vzdělávacích kurzů převažují zřejmě ženy, mezi respondentkami byly jen ženy, a také v analýze se ukázalo, že manželé jsou často vůči sebe-vzdělávacím aktivitám manželek lhostejní nebo nepřátelští. Projevila se genderová odlišnost ve vašem výzkumu ještě nějak?

V Praze dne 28. 1. 2014

Podpis oponentky